

**Informacja
o kontroli rynku wyrobów budowlanych
w 2023 r.**

lipiec 2024 r.

Misja - naszą misją jest sprawne i skuteczne wykonywanie zadań publicznych w obszarze prawa budowlanego i cyfryzacji jego procedur oraz wyrobów budowlanych.

Wizja - Główny Urząd Nadzoru Budowlanego jest nowoczesnym i otwartym urzędem, który działa profesjonalnie i bezstronnie na rzecz obywateli.

NADZÓR NAD OPRACOWANIEM

Dyrektor Biura Organizacyjnego

Marcin Cudak

SPIS TREŚCI

1.	Podstawy prawne (stan prawny na dzień 31.12.2023 r.) wykonywania zadań organów nadzoru budowlanego właściwych w sprawach wyrobów budowlanych wprowadzonych do obrotu i udostępnianych na rynku krajowym.....	4
2.	System nadzoru rynku wyrobów budowlanych.....	4
3.	Plan kontroli wyrobów budowlanych na 2023 r.....	5
	3.1 Założenia liczbowe	5
	3.2 Założenia przedmiotowe - grupy ryzyka i wytyczne do kontroli.....	5
	3.3. Realizacja planu kontroli w 2023 r. – wykonanie liczbowe (WINB).....	7
	3.4 Realizacja planu kontroli w 2023 r. w obszarze zharmonizowanym (WINB).....	9
4.	Działania kontrolne GINB.....	9
5.	Szczegółowa informacja o zrealizowanych w 2023 roku zadaniach, wynikających z ustawy o wyrobach budowlanych.....	10
	5.1. Zakres przeprowadzonych kontroli planowych i doraźnych (bez uwzględnienia rekontroli) – w odniesieniu do skontrolowanych wyrobów budowlanych (WINB+GINB).	10
	5.2. Badania próbek wyrobów budowlanych (WINB+GINB) w celu ustalenia, czy wyrób posiada deklarowane przez producenta właściwości użytkowe	12
	5.3. Wyniki kontroli. Nieprawidłowości stwierdzone podczas kontroli wyrobów budowlanych w 2023 r.	17
6.	Pokontrolne działania organów.....	19
	6.1. Podjęte działania naprawcze w celu doprowadzenia do usunięcia stwierdzonych nieprawidłowości lub wycofania kwestionowanych wyrobów z obrotu.	19
	6.2. Działalność orzecznicza dotycząca postępowań prowadzonych w I instancji (WINB+GINB).....	19
7.	Opinie dla organów celnych.....	21
8.	Podsumowanie	22

1. PODSTAWY PRAWNE (STAN PRAWNY NA DZIEŃ 31.12.2023 R.) WYKONYWANIA ZADAŃ ORGANÓW NADZORU BUDOWLANEGO WŁAŚCIWYCH W SPRAWACH WYROBÓW BUDOWLANYCH WPROWADZONYCH DO OBROTU I UDOSTĘPNIANYCH NA RYNKU KRAJOWYM

Sprawowanie nadzoru nad rynkiem wyrobów budowlanych wprowadzonych do obrotu i udostępnianych na rynku krajowym, w tym prowadzenie kontroli wyrobów budowlanych, zostało uregulowane w:

- ustawie z dnia 16 kwietnia 2004 r. o *wyrobach budowlanych* (Dz.U. z 2021 r. poz. 1213), wraz z aktami wykonawczymi oraz
- ustawie z dnia 13 kwietnia 2016 r. o *systemach oceny zgodności i nadzoru rynku* (Dz.U. z 2022 r. poz. 1854) – odpowiednio w zakresie funkcjonowania systemu nadzoru rynku oraz akredytacji, autoryzacji i notyfikacji jednostek uczestniczących w procesie oceny i weryfikacji stałości właściwości użytkowych,

a także w stosowanych bezpośrednio rozporządzeniach Parlamentu Europejskiego i Rady:

- Nr 305/2011 z dnia 9 marca 2011 r. ustanawiającym zharmonizowane warunki wprowadzania do obrotu wyrobów budowlanych i uchylającego dyrektywę Rady 89/106/EWG (Dz.U.U.E.L.2011.88.5),
- Nr 765/2008 z dnia 9 lipca 2008 r. ustanawiającym wymagania w zakresie akredytacji i nadzoru rynku odnoszące się do warunków wprowadzania produktów do obrotu i uchylającym rozporządzenie (EWG) nr 339/93 (Dz.U.U.E.L.2008.218.30),
- Nr 2019/515 z dnia 19 marca 2019 r. w sprawie wzajemnego uznawania towarów zgodnie z prawem wprowadzonych do obrotu w innym państwie członkowskim oraz uchylające rozporządzenie (WE) nr 764/2008 (Dz.U.U.E.L.2019.91.1),
- Nr 2019/1020 z dnia 20 czerwca 2019 r. w sprawie nadzoru rynku i zgodności produktów oraz zmieniające dyrektywę 2004/42/WE oraz rozporządzenia (WE) nr 765/2008 i (UE) nr 305/2011 (Dz.U.U.E.L.2019.169.1).

2. SYSTEM NADZORU RYNKU WYROBÓW BUDOWLANYCH

System nadzoru rynku, w części dotyczącej kontroli spełniania przez wyroby budowlane wymagań, tworzą organy nadzoru budowlanego, które zgodnie z przepisem art. 11 ustawy o wyrobach budowlanych są organami właściwymi w sprawach wyrobów budowlanych wprowadzonych do obrotu i udostępnianych na rynku krajowym, w zakresie uregulowanym ustawą, oraz organami nadzoru rynku w rozumieniu ustawy o systemach oceny zgodności i nadzoru rynku, tj.:

- Główny Inspektor Nadzoru Budowlanego (GINB),
- 16 wojewódzkich inspektorów nadzoru budowlanego (WINB).

Do podstawowych zadań tych organów należy kontrola wprowadzonych do obrotu lub udostępnianych na rynku krajowym wyrobów budowlanych, prowadzenie postępowań administracyjnych w tym zakresie oraz współpraca z organami celnymi, a także z Prezesem Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (zwanym dalej Prezesem UOKiK), który monitoruje funkcjonowanie systemu nadzoru rynku w zakresie wyrobów budowlanych wprowadzonych do obrotu w systemie europejskim, tj. z oznakowaniem CE.

3. PLAN KONTROLI WYROBÓW BUDOWLANYCH NA 2023 R.

3.1 ZAŁOŻENIA LICZBOWE

Przyjęty zbiorczy plan kontroli¹ wyrobów budowlanych na rok 2023 przewidywał skontrolowanie **2 344** wyrobów budowlanych – w tym min. 1 172 (50 %) wyrobów objętych harmonizacją i wymagających, co do zasady, obowiązkowego oznakowania CE (tj. wyrobów, o których mowa w art. 5 ust. 1 ustawy o wyrobach budowlanych).

3.2 ZAŁOŻENIA PRZEDMIOTOWE - GRUPY RYZYKA I WYTYCZNE DO KONTROLI

W analizie dokonanej w celu wytypowania grup wyrobów do wskazania jako priorytetowe w planie kontroli, uwzględniono:

- propozycje Rady Wyrobów Budowlanych,
- spostrzeżenia i opinie oraz wskazane zjawiska dotyczące rynku wyrobów budowlanych przedstawione przez stowarzyszenia zrzeszające producentów wyrobów budowlanych,
- wyniki badań próbek przeprowadzonych w 2022 r.,
- zgłoszenia o nieprawidłowościach dotyczących wyrobów budowlanych, które wpłynęły do GUNB w 2022 r.,
- wejście w życie w 2021 roku przepisów nakładających obowiązek sporządzania krajowej deklaracji właściwości użytkowych (dla betonu towarowego).

W wyniku przeprowadzonej analizy wyznaczono następujące grupy wyrobów jako priorytety kontroli:

¹ Zbiorczy plan kontroli obejmuje wyłącznie zadania wykonywane przez wojewódzkich inspektorów nadzoru (nie uwzględnia działań kontrolnych GINB, które stanowią uprawnienie tego organu a nie obowiązek, jak w przypadku WINB)

DRZWI, OKNA, BRAMY I POWIĄZANE Z NIMI OKUCIA BUDOWLANE ORAZ WYROBY UZUPEŁNIAJĄCE
MATERIAŁY TERMOIZOLACYJNE. ZŁOŻONE ZESTAWY/SYSTEMY IZOLACYJNE
GEOTEKSTYLIA, GEOMEMBRANY I WYROBY ZWIĄZANE
WYROBY DO ZBROJENIA I SPREŻANIA BETONU ŁĄCZNIE Z WYROBAMI POMOCNICZYMI. ZESTAWY ZAKOTWIEN I CIĘGIEN
POKRYCIA DACHOWE, ŚWIETLIKI, OKNA DACHOWE I WYROBY POMOCNICZE. ZESTAWY DACHOWE
RURY, ZBIORNIKI I WYROBY POMOCNICZE NIESTYKAJĄCE SIĘ Z WODĄ PRZEZNACZONĄ DO SPOŻYCIA PRZEZ LUDZI
BETON I WYROBY ZWIĄZANE Z BETONEM, ZAPRAWĄ I ZACZYNEM
PŁYTKI CERAMICZNE UDOSTĘPNIANE NA POLSKIM RYNKU, WPROWADZONYCH DO OBROTU PRZEZ PODMIOTY MAJĄCE SIEDZIBĘ POZA TERYTORIUM RP LUB WYPRODUKOWANE POZA TERYTORIUM RP.

Plan kontroli wyrobów budowlanych wprowadzonych do obrotu na rok 2023 uwzględnił m.in. następujące założenia:

- skoncentrowanie i zintensyfikowanie działań kontrolnych w odniesieniu do wskazanych grup wyrobów budowlanych wytypowanych na podstawie analizy ryzyka jako priorytety kontrolne na 2023 r.,
- uwzględnienie ewentualnego dodatkowego asortymentu wyrobów przewidzianych do skontrolowania w 2023 roku, wynikającego z rozeznania lokalnego rynku wyrobów budowlanych w województwie, przy zachowaniu zasady koncentracji i intensyfikacji kontroli wyrobów w określonym obszarze,
- wykorzystywanie wszystkich instrumentów prawnych przewidzianych przepisami ustawy o wyrobach budowlanych, w tym w szczególności w zakresie uprawnień dotyczących dokonywania zabezpieczenia wyrobów oraz pobierania próbek wyrobów do badań.

Uwaga: Pobieranie do badań próbek wyrobów budowlanych nie podlega planowaniu. Mają na to wpływ dwa zasadnicze czynniki:

- 1) Podstawowym trybem pobierania próbek wyrobów do badań jest prowadzenie tych działań w toku kontroli, a warunkiem niezbędnym do zabezpieczenia próbki i partii wyrobu, z której pochodzi ww. próbka, jest wystąpienie określonych przepisami prawa przesłanek uwiarygodniających ryzyko niespełnienia deklarowanych właściwości użytkowych. Na etapie planowania nie jest możliwe diagnozowanie sytuacji, w których takie okoliczności mogą wystąpić. Dopiero podczas kontroli lub w przypadku posiadania dokumentów sygnalizujących nieprawidłowość w konkretnym przypadku organy mogą zdecydować, czy są podstawy prawne do zabezpieczenia wyrobu, jako działania wymaganego prawem przed pobraniem jego próbek

do badań². Podobna sytuacja występuje przy pobieraniu próbek w trybie bez kontroli na inwestycjach objętych POIŚ. Charakter budów infrastrukturalnych nie pozwala na długotrwałe składowanie wyrobów przed ich wbudowaniem, co wpływa na dynamikę występowania ich na budowach a tym samym ogranicza możliwości planowania rodzaju wyrobu, którego próbkę można pobrać do badań.

2) Organy nadzoru budowlanego zlecają odpłatnie badania próbek wyrobów laboratoriom akredytowanym. Koszty badań ustalane są indywidualnie przez laboratoria i różnią się w zależności od badanej cechy³. Na etapie planowania nie można określić, które zasadnicze charakterystyki będą podlegały weryfikacji w drodze badań, ponieważ jest to zależne od rodzaju wyrobu (a brak możliwości planowania w tym zakresie opisano powyżej) oraz od zakresu cech, w odniesieniu do których producent deklaruje właściwości użytkowe⁴.

W związku z tym, każdy z organów działa w zakresie założonego przez siebie na ten cel budżetu i stosownie do ustaleń kontrolnych oraz własnego rozeznania rynku i postępów prac na budowach infrastrukturalnych.

Na rok 2023 organy nadzoru budowlanego zaplanowały na badania próbek wyrobów budowlanych łącznie ok. 940 000 zł.

3.3. REALIZACJA PLANU KONTROLI W 2023 R. – WYKONANIE LICZBOWE (WINB)

W roku 2023 wojewódzcy inspektorzy nadzoru budowlanego objęli łącznie kontrolami planowymi 2 427 wyrobów budowlanych, co oznacza wykonanie założonego zbiorczego planu kontroli.

² zgodnie z art. 25 ust. 1 ustawy o wyrobach budowlanych:

1. Właściwy organ może poddać wyrób budowlany, zabezpieczony zgodnie z art. 22c, badaniom lub zlecić ich przeprowadzenie w zakresie wynikającym z dokumentów i dowodów określonych w art. 22c ust. 1, w celu ustalenia, czy posiada on deklarowane przez producenta właściwości użytkowe. Z kolei wspomniany art. 22c ust. 1 ustawy stanowi, że Właściwy organ może, w drodze postanowienia, dokonać zabezpieczenia wyrobu budowlanego przed dalszym przekazywaniem, jeżeli:

- 1) kontrolowany nie przedstawi deklaracji, informacji oraz dokumentacji technicznej, związanych z kontrolowanym wyrobem budowlanym, o których mowa w art. 18 ust. 1-4, albo
- 2) dokumenty wskazują, że wyrób budowlany może nie spełniać wymagań określonych niniejszą ustawą, albo
- 3) dokonane przez kontrolującego oględziny wyrobu budowlanego wskazują, że wyrób budowlany może nie spełniać wymagań określonych niniejszą ustawą, albo
- 4) posiadane przez organ (kontrolującego) dowody, w rozumieniu przepisów Kodeksu postępowania administracyjnego, wskazują, że właściwości użytkowe wyrobu są niezgodne z deklarowanymi.

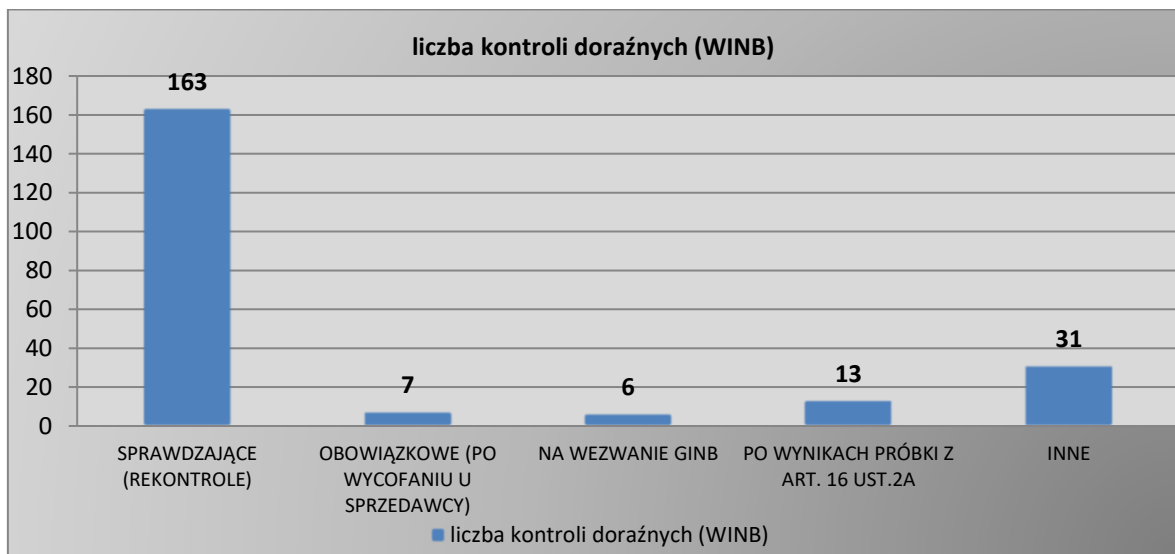
³ Przykładowo, w przypadku badania okna, cena badania zasadniczych charakterystyk: „przenikalność cieplna” i „wodoszczelność” różnią się ze względu na odmiennosc i stopień skomplikowania metody badawczej, wynikającej z dokumentu odniesienia, tj. normy wyrobu lub oceny technicznej

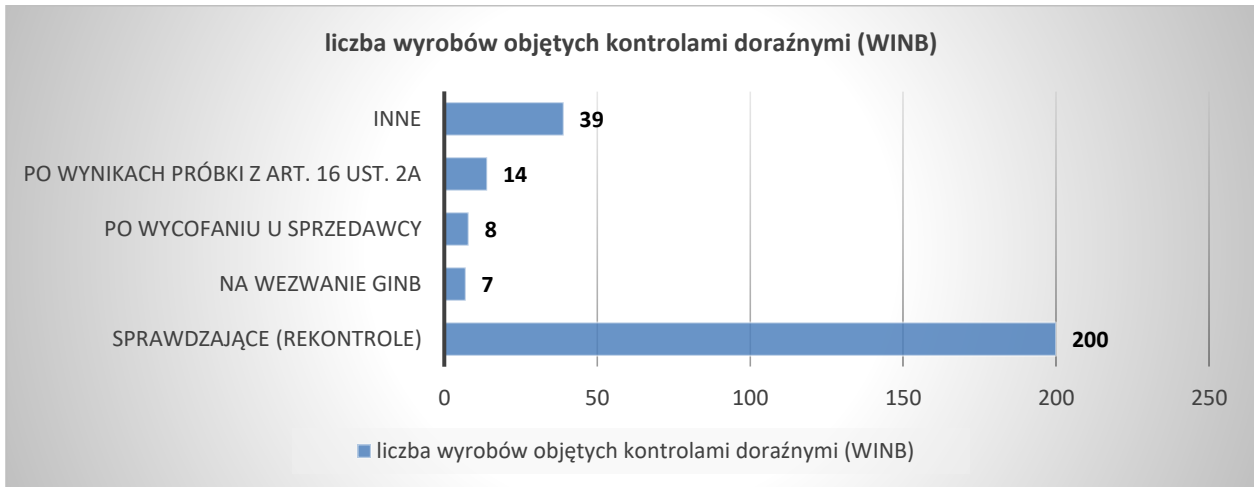
⁴ do badań można zlecić wyłącznie cechy (zasadnicze charakterystyki) dla których producent zadeklarował właściwości użytkowe. Jednocześnie, w przypadku wyrobów zharmonizowanych, a ich udział w rynku ocenia się na ok. 70%, producent w deklaracji właściwości użytkowych ma obowiązek określić właściwości użytkowe co najmniej jednej z zasadniczych charakterystyk wyrobu budowlanego odpowiednich dla deklarowanego zamierzonego zastosowania lub zastosowań, co wynika z art. 6 ust. 3 pkt c) rozporządzenia Nr 305/2011. Tym samym zakres deklarowanych właściwości może nie być jednakowy dla podobnych wyrobów, produkowanych przez różnych producentów.

Wojewódzcy inspektorzy nadzoru budowlanego przeprowadzili łącznie 705 kontroli planowych.

Ponadto przeprowadzono 220 kontroli doraźnych, które dotyczyły 268 wyrobów budowlanych:

- 163 kontroli sprawdzających (tzw. rekontrole), dotyczących 200 wyrobów,
- 7 kontroli obowiązkowych, o których mowa w art. 30 ust. 4 ustawy o wyrobach budowlanych, dotyczących 8 wyrobów (kontrola u producenta lub importera w przypadku wydania w postępowaniu wszczętym na podstawie ustaleń kontroli u sprzedawcy - decyzji wycofującej z obrotu lub zakazującej obrotu wyrobem budowlanym),
- 6 kontroli dokonanych na wezwanie Głównego Inspektora Nadzoru Budowlanego, dotyczących 7 wyrobów,
- 13 kontroli po negatywnych wynikach badań próbek, pobranych uprzednio w trybie poza kontrolą – 14 wyrobów,
- 31 innych kontroli doraźnych, zrealizowanych m.in. w związku z informacjami o nieprawidłowościach występujących na rynku, w tym informacjami przekazanymi przez inne organy a także ustaleniami z kontroli budów – 39 wyrobów.

Ogółem w 2023 roku, wojewódzcy inspektorzy nadzoru budowlanego w toku przeprowadzonych 925 kontroli (705 planowych i 220 doraźnych) skontrolowali 2 694 wyroby budowlane (2426 w toku kontroli planowych i 268 doraźnie).

3.4 REALIZACJA PLANU KONTROLI W 2023 R. W OBSZARZE ZHARMONIZOWANYM (WINB)

Zgodnie z ustawą o systemach oceny zgodności i nadzoru rynku, organy tworzące system nadzoru rynku prowadzą m.in. kontrolę spełniania przez wyroby wymagań, lub kontrolę w zakresie niezgodności formalnych. Okresowe plany kontroli oraz roczne sprawozdania z przeprowadzonych kontroli i podjętych działań są sporządzane i przekazywane Prezesowi UOKiK.

W 2023 roku został zrealizowany plan w zakresie liczby kontroli wyrobów podlegających wymaganiom rozporządzenia Nr 305/2011, tj. przy zaplanowanych do skontrolowania 1 172 wyrobach CE przeprowadzonych zostało 646 kontroli planowych obejmujących 1 982 takie wyroby.

Ogółem w 2023 r. wojewódzcy inspektorzy nadzoru budowlanego skontrolowali, w toku 839 kontroli planowych i doraźnych obejmujących wyroby CE, 2 172 wyroby podlegające oznakowaniu CE. Liczba ta stanowi 81 % wszystkich skontrolowanych wyrobów.

4. DZIAŁANIA KONTROLNE GINB

Główny Inspektor Nadzoru Budowlanego, na mocy art. 14 ust. 2 ustawy o wyrobach budowlanych, może m.in. prowadzić kontrole planowe i doraźne. Korzystając z tego

uprawnienia kontrolerzy działający z upoważnienia Głównego Inspektora Nadzoru Budowlanego w roku 2023:

- przeprowadzili 18 kontroli planowych, oraz 3 kontrole doraźne,
- w toku ww. kontroli skontrolowali łącznie 79 wyrobów budowlanych (74 w toku kontroli planowych i 5 w doraźnych).

Łączne działania kontrolne organów nadzoru budowlanego w roku 2023 (WINB+GINB):

- kontrole rynku (planowe i doraźne) - 946,
- skontrolowane wyroby budowlane – 2 773.

5. SZCZEGÓŁOWA INFORMACJA O ZREALIZOWANYCH W 2023 ROKU ZADANIACH, WYNIKAJĄCYCH Z USTAWY O WYROBACH BUDOWLANYCH.

Do podstawowych obowiązków właściwych organów należy kontrola wprowadzonych do obrotu lub udostępnianych na rynku krajowym wyrobów budowlanych, prowadzenie postępowań administracyjnych w tym zakresie oraz wykonywanie wybranych zadań, o których mowa w ustawie⁵ o systemach oceny zgodności i nadzoru rynku. Przez udostępnianie wyrobu na rynku krajowym – rozumie się każde dostarczanie wyrobu budowlanego w celu dystrybucji lub zastosowania na rynku krajowym w ramach działalności handlowej, odpłatnie lub nieodpłatnie. Wyrób u użytkownika końcowego (wbudowany w obiekt budowlany) nie jest uważany za znajdujący się na rynku, zatem nie podlega kontroli na mocy ustawy o wyrobach budowlanych.⁶

5.1. ZAKRES PRZEPROWADZONYCH KONTROLI PLANOWYCH I DORAŻNYCH (BEZ UWZGLĘDNIENIA REKONTROLI) – W ODNIESIENIU DO SKONTROLOWANYCH WYROBÓW BUDOWLANYCH (WINB+GINB).

Kontrole formalne

Organy nadzoru rynku prowadzą, z urzędu lub na wniosek Prezesa UOKiK, kontrole spełniania przez wyroby wymagań przepisów, w tym kontrole w zakresie niezgodności formalnych.

⁵ art. 59 ust. 3 i ust. 4 pkt 2 i 3 oraz art. 62 ustawy o systemach oceny zgodności i nadzoru rynku

⁶ Jednak, w pewnych przypadkach może takich wyrobów dotyczyć nakaz będący konsekwencją kontroli wyrobu udostępnianego na ryku, bowiem zgodnie z art. 31a ustawy o wyrobach budowlanych, w decyzjach nakazujących wycofanie z obrotu wyrobu budowlanego właściwy organ może nakazać powiadomienie przez stronę postępowania konsumentów lub użytkowników wyrobu budowlanego o stwierdzonych niezgodnościach z wymaganiami określonymi niniejszą ustawą, określając termin i sposób ich powiadomienia.

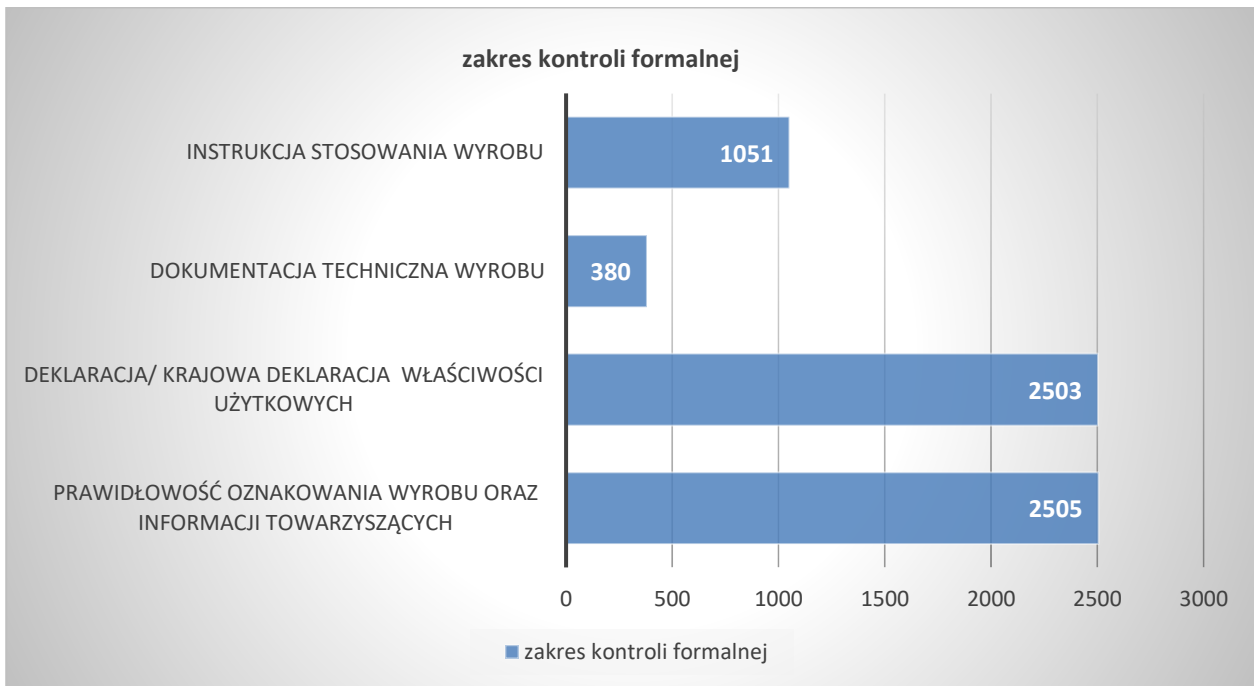
Celem funkcjonującego systemu nadzoru rynku jest zapewnienie, aby produkty spełniały obowiązujące wymagania, przyczyniając się do wysokiego poziomu ochrony interesów publicznych, takich jak zdrowie i ogólnie rozumiane bezpieczeństwo, ochrona konsumentów oraz ochrona środowiska naturalnego. W tym kontekście wymagania dotyczą również ustalonych, znormalizowanych zasad znakowania wyrobów i dostarczania określonych informacji w zakresie identyfikowalności wyrobu oraz jego właściwości użytkowych. Temu służą kontrole formalne, ukierunkowane na:

- 1) ochronę konsumentów – poprzez weryfikację, czy wraz z wyrobem dostarczane są niezbędne informacje oraz deklaracje,
- 2) kontrole wykonywania obowiązków ciążących na producentach wyrobów – poprzez sprawdzenie, czy poddają oni wyroby właściwym procedurom oceny i weryfikacji stałości właściwości użytkowych.

Dla konsumenta stosującego wyrób budowlany, nabywającego wyrób na rynku, potwierdzeniem prawidłowego wprowadzenia do obrotu tego wyrobu jest jego oznakowanie (oznakowaniem CE lub znakiem budowlanym), natomiast informacja na temat m.in. zamierzonego zastosowania wyrobu, cech wyrobu, podmiotów odpowiedzialnych za wyrób powinna być udostępniona przy oznakowaniu oraz w deklaracji właściwości użytkowych (krajowej deklaracji właściwości użytkowych). Kontrole formalne mają na celu sprawdzenie, czy konsumenci wyrobów budowlanych otrzymują wraz z wyrobem pełną informację o jego właściwościach użytkowych mających wpływ na wymagania podstawowe obiektów budowlanych, w których te wyroby są stosowane.

W 2023 roku, w toku przeprowadzonych kontroli formalnych, w stosunku do 2 773 wyrobów skontrolowanych podczas kontroli planowych i doraźnych (z wyłączeniem rekontroli):

- w 2 505 przypadkach sprawdzano prawidłowość oznakowania wyrobu oraz informacji towarzyszących oznakowaniu CE albo informacji dołączonej do wyrobu budowlanego oznakowanego znakiem budowlanym,
- w 2 503 przypadkach kontrolowano deklarację właściwości użytkowych (albo krajową deklarację właściwości użytkowych),
- 380 wyrobów sprawdzono w zakresie dokumentacji technicznej wyrobu,
- 1 051 wyrobów skontrolowano w innym zakresie, w tym m.in. instrukcji stosowania wyrobu, informacji na temat bezpieczeństwa oraz informacji o substancjach zawartych w wyrobach (tj. informacji o której mowa w art. 6 ust. 5 rozporządzenia Nr 305/2011).

5.2. BADANIA PRÓBEK WYROBÓW BUDOWLANYCH (WINB+GINB) W CELU USTALENIA, CZY WYRÓB POSIADA DEKLAROWANE PRZEZ PRODUCENTA WŁAŚCIWOŚCI UŻYTKOWE

Pobieranie próbek do badań odbywać się może w dwóch trybach:

- w toku kontroli: u sprzedawców i producentów wyrobów budowlanych (na podstawie art. 25 ust. 1 ustawy o wyrobach budowlanych) – w tym przypadku żeby pobrać próbkę do badania należy uwiarygodnić możliwość wystąpienia nieprawidłowości poprzez stwierdzenie okoliczności wskazanych w przepisach,
- poza kontrolą: u sprzedawców i z wyrobów składowanych na budowie (na podstawie art. 16 ust. 2a ustawy o wyrobach budowlanych) – bez konieczności uprzedniego stwierdzenia nieprawidłowości formalnych, a wyniki tych badań mogą stanowić podstawę wszczęcia kontroli.

Pobieranie próbek do badań z wyrobów składowanych na terenie budowy

Czynności związane z tym trybem pobrania próbek do badań nie są związane z koniecznością prowadzenia kontroli budowy⁷ i odbywają się na podstawie upoważnienia wynikającego z ustawy o wyrobach budowlanych. Wyniki badań tych próbek mogą stanowić podstawę wszczęcia kontroli⁸, prowadzonej, co do zasady - u producenta mającego siedzibę na terenie RP. W przypadku negatywnego wyniku badań próbki pobranej na budowie, podmiot, u którego prowadzona jest taka kontrola następcza zobowiązany jest do uiszczenia kosztów badań próbki oraz ma prawo wnioskować o przebadanie próbki kontrolnej, o ile została ona zabezpieczona przez organ zlecający badanie.

W 2023 roku pobrano (WINB+GINB) do badań 127 próbek z wyrobów składowanych na budowach, z czego 32 próbki uzyskało wynik negatywny. W konsekwencji, podejmowane były właściwe działania następcze.

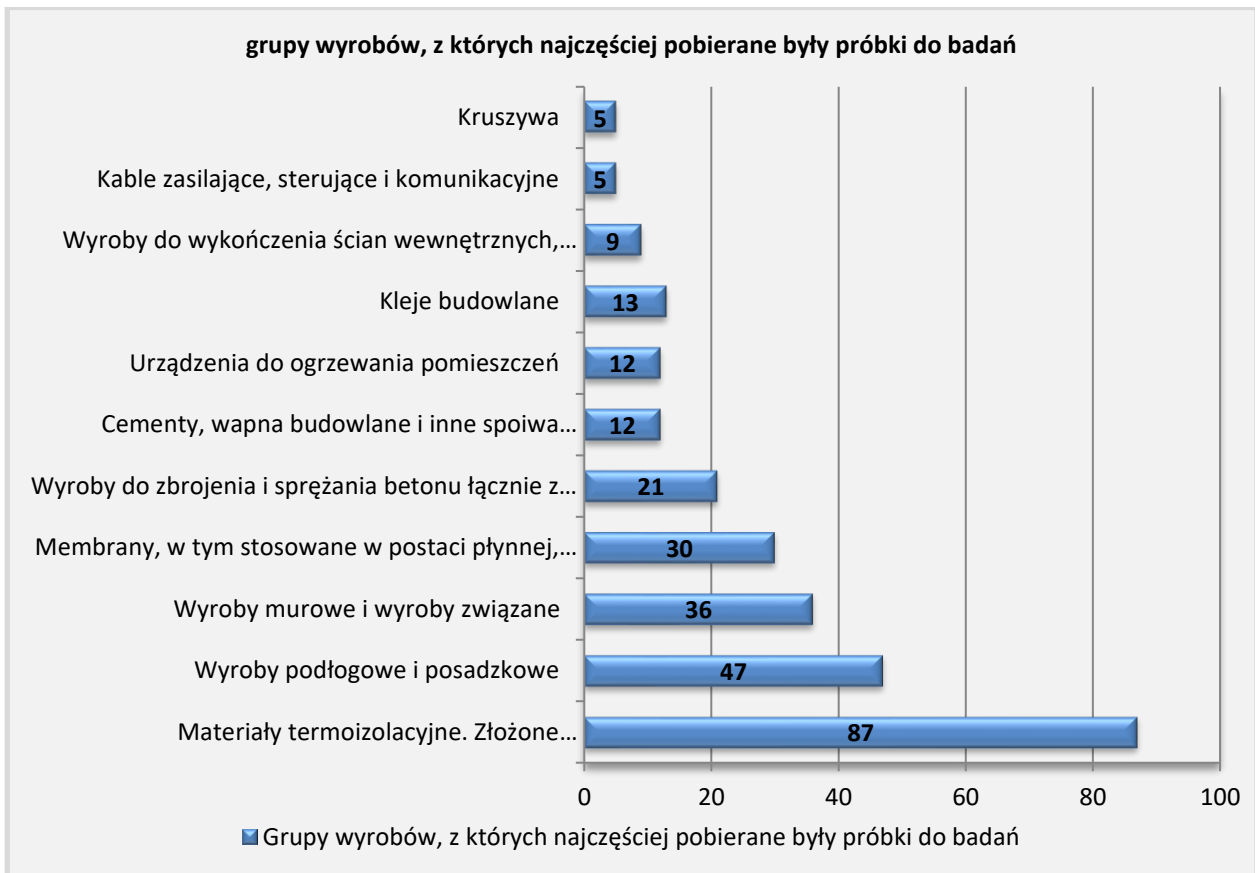
Wojewódzcy inspektorzy nadzoru budowlanego zlecieli badania - pobranych zarówno z rynku, jak i z wyrobów składowanych na terenie budowy – 254 próbek wyrobów budowlanych. Natomiast zespoły kontrolne GUNB pobrały do badań próbki 35 wyrobów budowlanych.

Łącznie organy nadzoru budowlanego (WINB + GINB) w 2023 roku zleciły badania 304 próbek wyrobów budowlanych (razem z badaniami próbek kontrolnych – 15 próbek).

Całkowity koszt badań próbek zleconych przez organy nadzoru budowlanego w 2023 r. wyniósł 937 866,64 zł.

⁷ Kontrole stosowania wyrobów budowlanych w toku prowadzenia robót budowlanych prowadzone są na podstawie przepisów ustawy Prawo budowlane i nie wchodzą w zakres działań nadzoru rynku, wynikających z ustawy o wyrobach budowlanych.

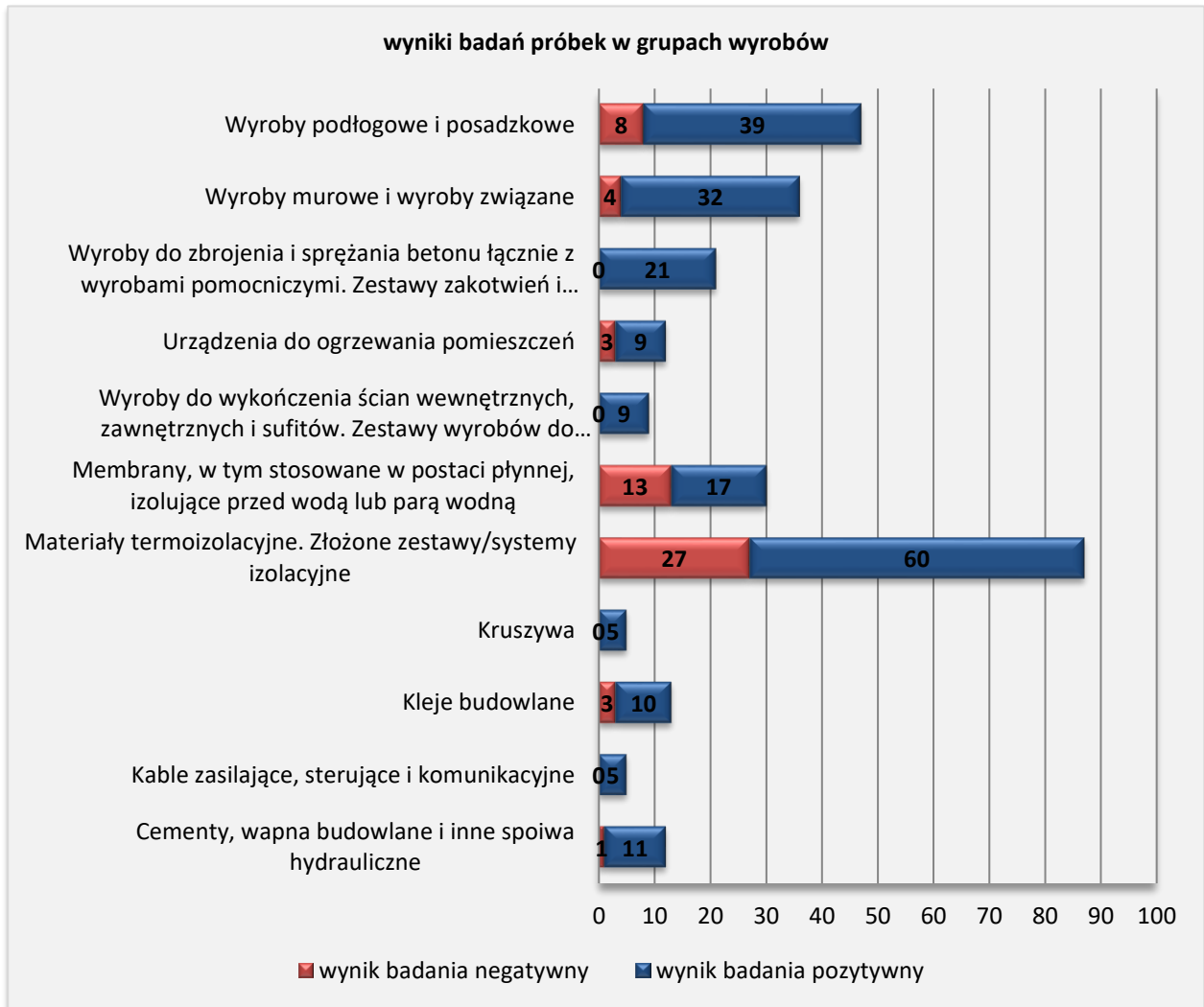
⁸ zob. art. 16 ust. 2a ustawy o wyrobach budowlanych

W wyniku przeprowadzonych badań stwierdzono, że 68 przebadanych próbek wyrobów budowlanych (22% - łącznie z próbkami kontrolnymi⁹) nie spełniało deklarowanych przez producenta właściwości użytkowych.

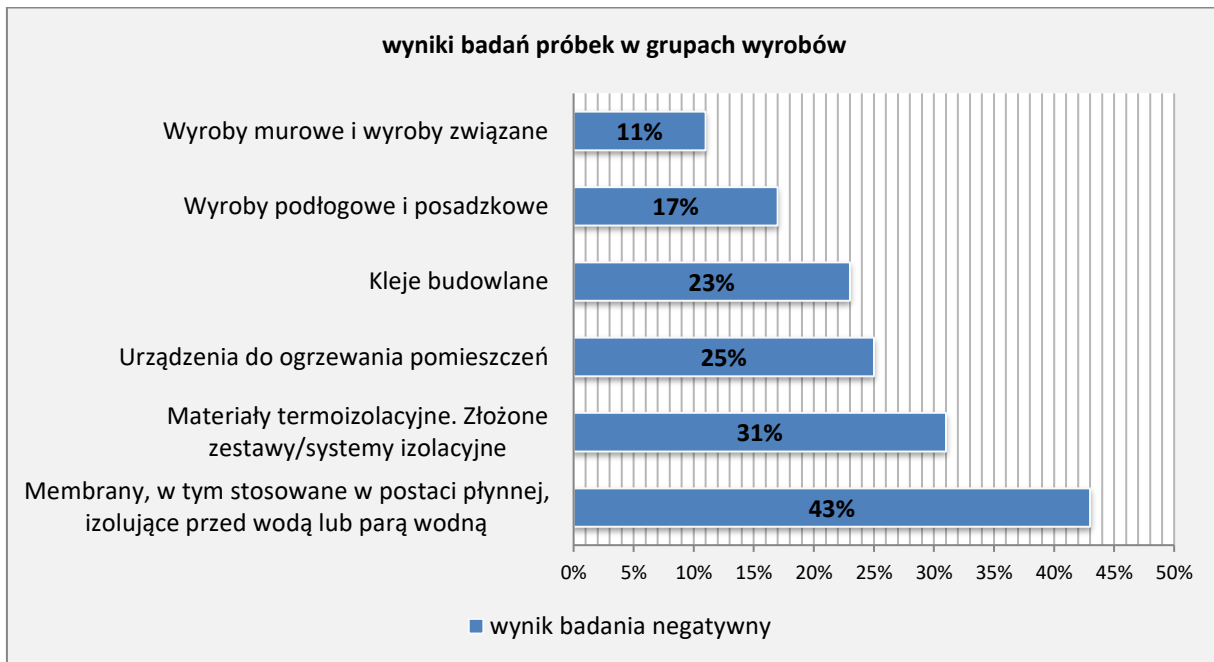
Poniżej przedstawiono grupy wyrobów, których próbki były pobierane najczęściej (więcej niż 3 pobrane próbki) oraz udział pozytywnych i negatywnych wyników badań w tych grupach.

⁹ Badania próbek kontrolnych wyrobów potwierdziły niespełnienie deklarowanych właściwości w 5 przypadkach, natomiast 10 próbek kontrolnych uzyskało wynik pozytywny

Biorąc pod uwagę wyniki badań w ww. grupach należy zauważyć, że najczęściej negatywne wyniki badań (powyżej 10 % negatywnych wyników w grupach, dla których pobrano 10 lub więcej próbek) dotyczyły wyrobów z grup:

- Materiały termoizolacyjne/ Złożone zestawy/systemy izolacyjne (31% negatywnych wyników)
- Urządzenia do ogrzewania pomieszczeń (25% negatywnych wyników)
- Membrany, w tym stosowane w postaci płynnej, izolujące przed wodą lub parą wodną (43% negatywnych wyników)
- Kleje budowlane (23% negatywnych wyników)
- Wyroby podłogowe i posadzkowe (17% negatywnych wyników)
- Wyroby murowe i wyroby związane (11% negatywnych wyników)

Zgodnie z art. 26 ust. 3 ustawy o wyrobach budowlanych, jeżeli przeprowadzone badania wykazały, że wyrób budowlany nie spełnia wymagań określonych ustawą, kontrolowany jest zobowiązany do uiszczenia opłaty stanowiącej równowartość przeprowadzonych badań. W 2023 roku organy nadzoru budowlanego wydały 50 postanowień na podstawie art. 26 ust. 4 ustawy o wyrobach budowlanych, które zobowiązywały kontrolowanych do uiszczenia opłaty stanowiącej równowartość kosztów przeprowadzonych badań.

Tryb zlecenia badania próbki wyrobu budowlanego przez organy nadzoru rynku wyrobów budowlanych:

Organ nadzoru budowlanego zlecają badania próbek wyłącznie laboratoriom posiadającym akredytację. „Akredytacja” oznacza¹⁰ poświadczenie przez krajową jednostkę akredytującą, że jednostka oceniająca zgodność spełnia wymagania określone w normach zharmonizowanych oraz – w stosownych przypadkach – wszelkie dodatkowe wymagania, w tym wymagania określone w odpowiednich systemach sektorowych, konieczne do realizacji określonych czynności związanych z oceną zgodności. W Polsce funkcję krajowej jednostki akredytującej pełni Polskie Centrum Akredytacji, które na mocy ustawy o systemie oceny zgodności i nadzoru rynku, między innymi, przyznaje akredytacje jednostkom oceniającym zgodność (laboratoriom badawczym) i sprawuje nad nimi nadzór w zakresie przestrzegania przez nie warunków akredytacji. Taki system zapewnia, że badanie wykonane przez laboratorium akredytowane jest bezstronne i wiarygodne.

Zlecenie badań próbek wyrobów budowlanych jest zamówieniem realizowanym ze środków publicznych dlatego stosuje się przepisy dot. zamówień publicznych. Każdy organ

¹⁰ W rozumieniu rozporządzenia Nr 765/2008

samodzielnie dysponuje swoim budżetem. W 2023 roku procedury, w tym przetargi na badanie próbek, prowadzone były przez każdy organ we własnym zakresie. Ustalania wartości zamówienia dokonywano na podstawie rozpoznania cen jednostkowych badań próbki wyrobu budowlanego oferowanych przez laboratoria na badanie zasadniczych charakterystyk (cech) wybranych dla wyrobów, które obejmuje zamówienie.

Do laboratoriów, posiadających akredytację na badania wszystkich zasadniczych charakterystyk (cech) w danej grupie wysłane były zapytania o podanie cen badań. W sytuacji gdy przeprowadzona analiza zakresów akredytacji polskich laboratoriów badawczych wykazała, że w danej grupie nie ma w Polsce co najmniej trzech takich laboratoriów, zapytania były rozsyłane do laboratoriów zagranicznych.

GINB natomiast przeprowadzał postępowanie o udzielenie zamówienia publicznego na badanie wyrobów budowlanych, polegające na tym, że z jednostkami – akredytowanymi laboratoriami, wybranymi w wyniku postępowania, podpisywane były umowy ramowe, które określały m.in.:

- jakie czynności obejmują wykonanie badania próbki wyrobu budowlanego,
- sposób wyboru wykonawcy do realizacji konkretnego zlecenia na badanie próbki wyrobu budowlanego,
- terminy przekazywania projektu i sprawozdania z badań oraz zgłaszania uwag,
- sposób potwierdzenia wykonania zlecenia.

Zamówienie na wykonanie badań dla konkretnej próbki wyrobu budowlanego lub próbki kontrolnej wyrobu budowlanego było udzielane laboratorium, którego suma cen jednostkowych badań była najniższa. Zależało to od zakresu badań jaki był określony dla danej próbki.

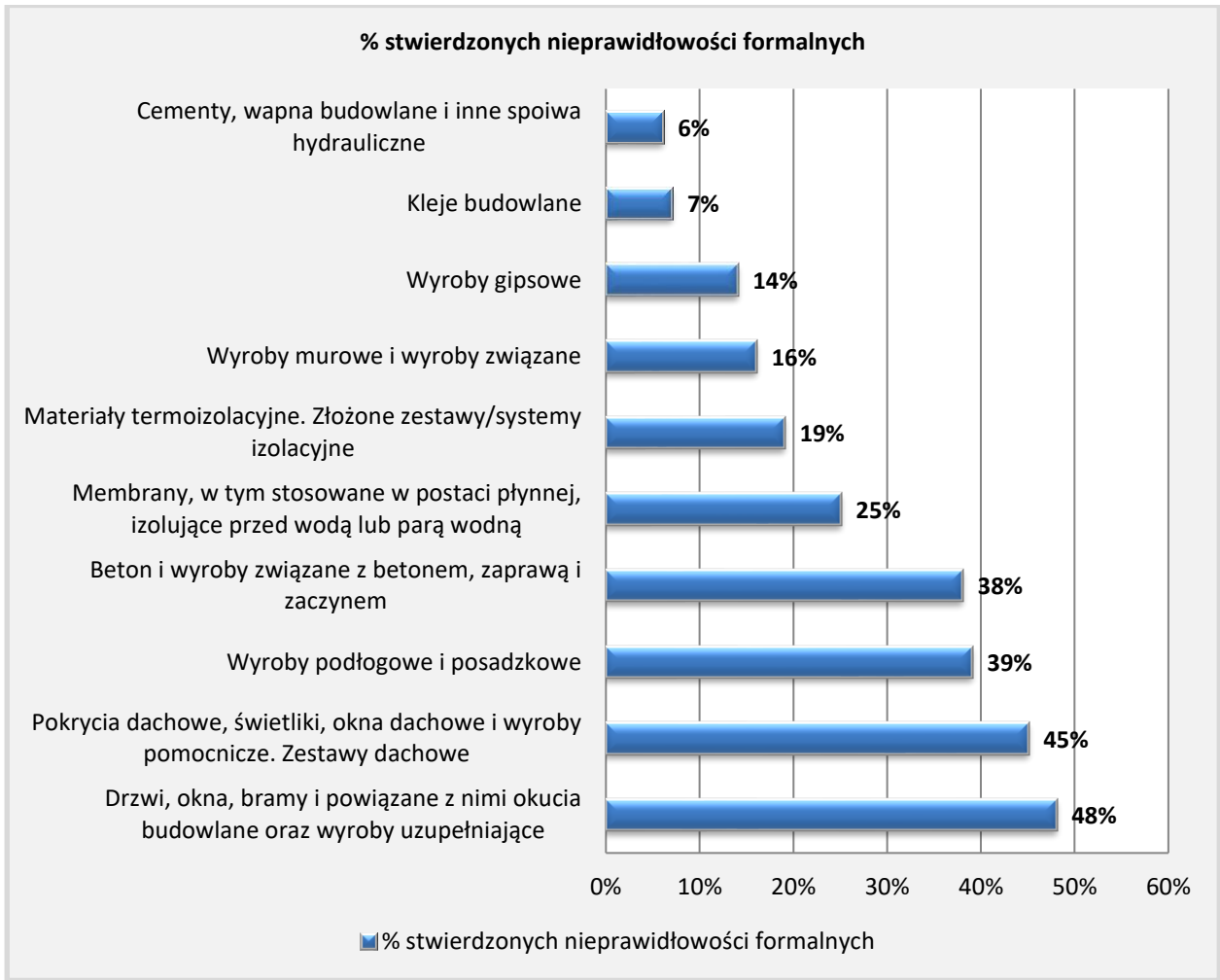
Taki sposób działania, tj. zlecenie badań na podstawie umów ramowych z laboratoriami, od 2024 roku ma zastosowanie do wszystkich organów nadzoru budowlanego zlecających badania próbek wyrobów budowlanych – WINB i GINB.

5.3. WYNIKI KONTROLI. NIEPRAWIDŁOWOŚCI STWIERDZONE PODCZAS KONTROLI WYROBÓW BUDOWLANYCH W 2023 R.

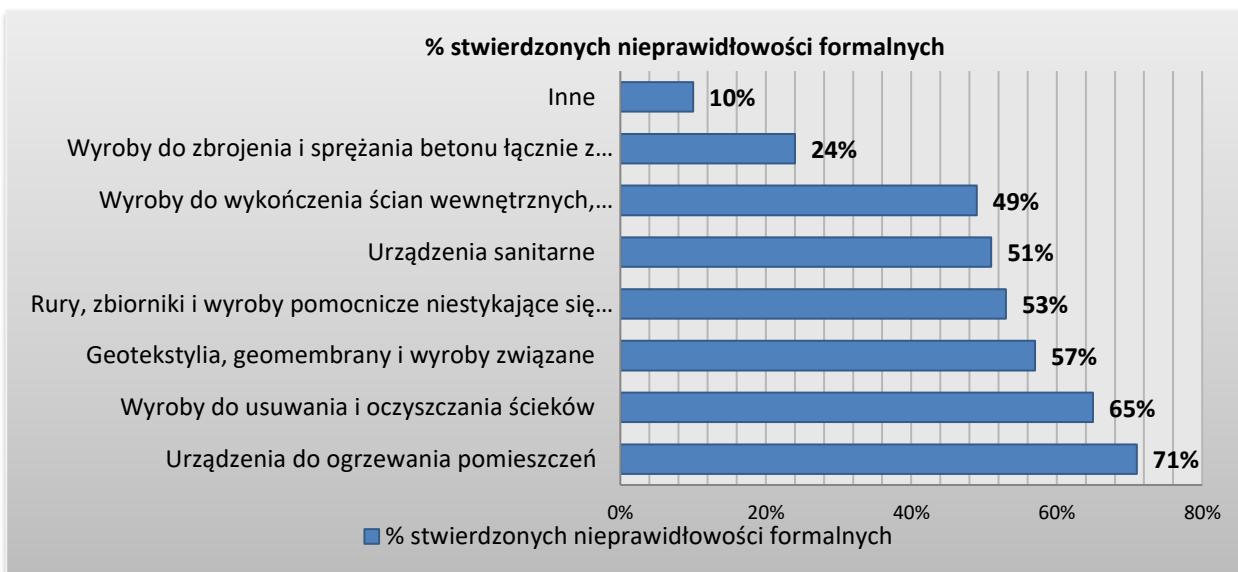
Spośród skontrolowanych (przez WINB i GINB) 2 773 wyrobów objętych kontrolami planowymi i doraźnymi stwierdzono występowanie nieprawidłowości w odniesieniu do 829 wyrobów (tj. do 30 %). Kontrole prowadzone przez wojewódzkich inspektorów nadzoru budowlanego objęły wyroby z uwzględnieniem grup wyrobów wskazanych w planie kontroli jako priorytety.

Najwięcej zastrzeżeń formalnych stwierdzono w następujących grupach wyrobów:

- 1) przy wysokiej liczebności grupy (100 lub więcej skontrolowanych wyrobów):

2) przy średniej liczebności grupy (od 35 do 99 skontrolowanych wyrobów):

6. POKONTROLNE DZIAŁANIA ORGANÓW.

6.1. PODJĘTE DZIAŁANIA NAPRAWCZE W CELU DOPROWADZENIA DO USUNIĘCIA STWIERDZONYCH NIEPRAWIDŁOWOŚCI LUB WYCOFANIA KWESTIONOWANYCH WYROBÓW Z OBROTU.

W przypadku stwierdzenia podczas kontroli nieprawidłowości w odniesieniu do określonego wyrobu, z inicjatywy kontrolowanych podejmowane mogą być dobrowolne działania naprawcze, na różnych etapach postępowania kontrolnego lub administracyjnego, tj. np.:

- po zakończeniu kontroli a przed wszczęciem postępowania administracyjnego,
- przed wydaniem orzeczenia.

W stosunku do 137 wyrobów stwierdzono dobrowolne usunięcie nieprawidłowości lub wycofanie wyrobu z obrotu po zakończeniu kontroli, ale przed wszczęciem postępowania administracyjnego. Odnotowano również 202 przypadki skutecznych działań podmiotów po wszczęciu postępowania administracyjnego przez organ, ale przed wydaniem pierwszego orzeczenia w sprawie (odpowiednio postanowienia lub decyzji).

Osobną grupę stanowią działania naprawcze podmiotów, które doprowadziły do usunięcia nieprawidłowości po wydaniu przez organ postanowienia wyznaczającego termin usunięcia określonych nieprawidłowości - w 2023 roku stwierdzono 35 takich przypadków.

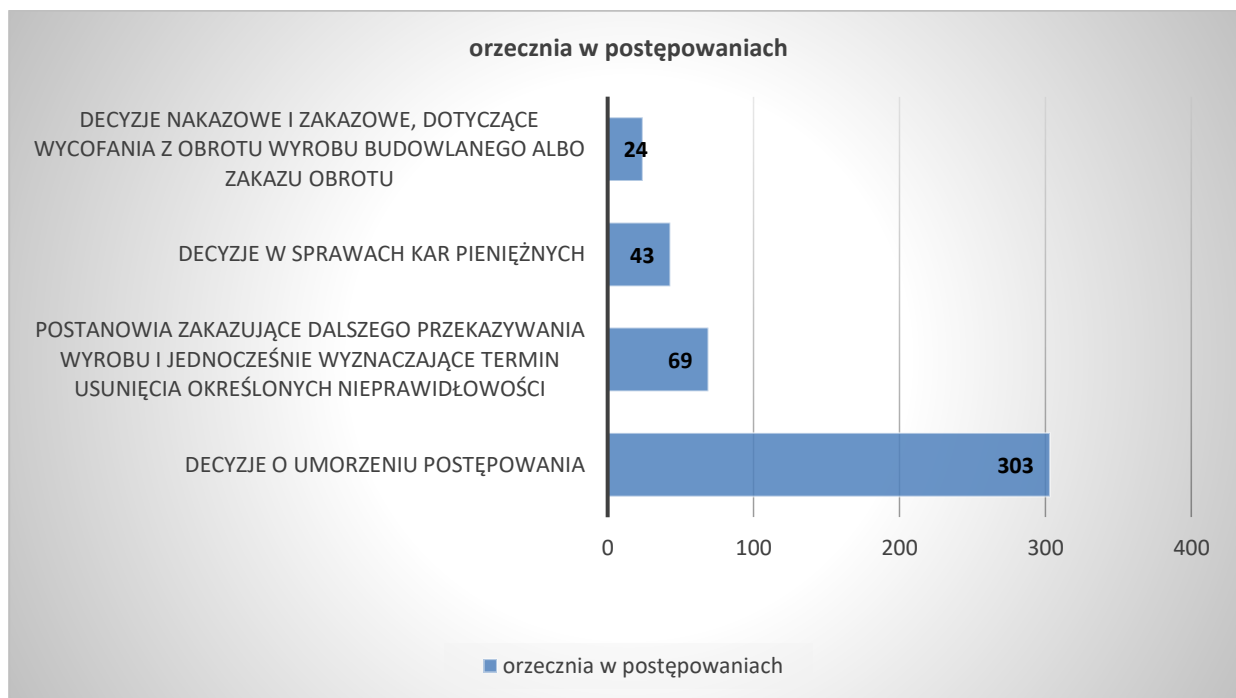
6.2. DZIAŁALNOŚĆ ORZECZNICZA DOTYCZĄCA POSTĘPOWAŃ PROWADZONYCH W I INSTANCJI (WINB+GINB)

Postępowanie administracyjne w sprawie wyrobu budowlanego niespełniającego wymagań wszczyna się z urzędu, na podstawie ustaleń kontroli (art. 16 ust. 1a ustawy o wyrobach budowlanych). W 2023 r. organy nadzoru budowlanego, w wyniku kontroli przeprowadzonych u sprzedawców, importerów i producentów, prowadziły 378 postępowań w sprawach wyrobów niespełniających wymagań ustawy. Prowadzono również 55 postępowań w sprawie nałożenia kary pieniężnej.

Ogółem, ww. organy działając w I instancji w wyniku prowadzonych postępowań administracyjnych wydały 457 decyzji i postanowień, w tym m. in:

- 69 postanowień zakazujących dalszego przekazywania wyrobu i jednocześnie wyznaczających termin usunięcia określonych nieprawidłowości,
- 24 decyzji nakazowych i zakazowych, dotyczących wycofania z obrotu wyrobu budowlanego albo zakazu obrotu,

- 303 decyzje o umorzeniu postępowania,
- 43 decyzje w sprawach kar pieniężnych.

Możliwe działania w postępowaniu administracyjnym

Większość kontroli wyrobów budowlanych prowadzonych jest u sprzedawców, czyli w miejscu, gdzie wyrób jest najbardziej dostępny dla konsumenta nieprofesjonalnego. Właściwy organ, w wyniku kontroli u sprzedawcy, w przypadku stwierdzenia, że wyrób budowlany nie spełnia wymagań określonych w niniejszej ustawie, może wydać decyzję zakazującą dalszego udostępniania wyrobu budowlanego przez sprzedawcę oraz decyzję nakazującą wycofanie z obrotu tego wyrobu przez producenta lub importera. Decyzję taką¹¹, przekazuje się niezwłocznie organowi właściwemu ze względu na siedzibę lub miejsce zamieszkania producenta lub importera wyrobu budowlanego, stanowiącego przedmiot decyzji. Organ ten jest obowiązany do przeprowadzenia niezwłocznie kontroli tego wyrobu u producenta lub importera. W praktyce przedmiotową kontrolą obejmuje się nie tylko sprawdzenie faktu wycofania partii wyrobu, która znajdowała się u sprzedawcy, ale przede wszystkim sprawdzenie prawidłowości wprowadzania do obrotu całego typu wyrobu.

¹¹ na podstawie art. 30 ust. 4 ustawy o wyrobach budowlanych

Właściwy organ, w wyniku kontroli u producenta albo importera, w przypadku stwierdzenia, że wyrób budowlany nie spełnia wymagań określonych w niniejszej ustawie, wydaje decyzję nakazującą wycofanie z obrotu wyrobu budowlanego, którą obejmuje, co do zasady, cały typ wyrobu. Ten sam organ jest jednocześnie zobowiązany do sprawdzenia wykonania nałożonego obowiązku. W przypadku, gdy wyrób został udostępniony uprzednio innym podmiotom gospodarczym nie zawsze jest konieczne przeprowadzenie kontroli. Wystarczające jest uzyskanie zarówno od producenta, jak i podmiotów którym udostępnił ten wyrób, dokumentów potwierdzających wycofanie z obrotu. W przypadku zaś gdy ww. decyzja nie została wykonana, organ jest zobowiązany do wszczęcia postępowania egzekucyjnego.

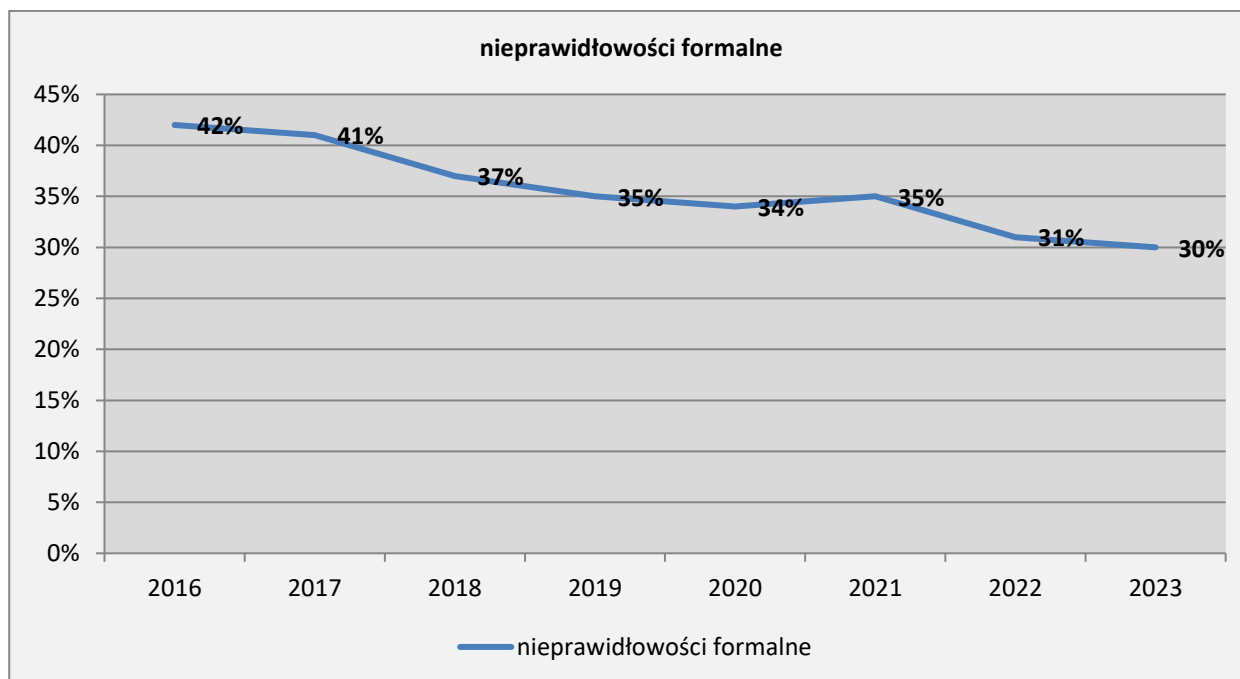
Jeżeli producent lub importer ma siedzibę poza terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, organ, w wyniku kontroli u sprzedawcy, w przypadku stwierdzenia, że wyrób budowlany nie spełnia wymagań określonych w ustawie o wyrobach budowlanych, może wydać decyzję nakazującą wycofanie z obrotu wyrobu budowlanego przez sprzedawcę.

7. OPINIE DLA ORGANÓW CELNYCH

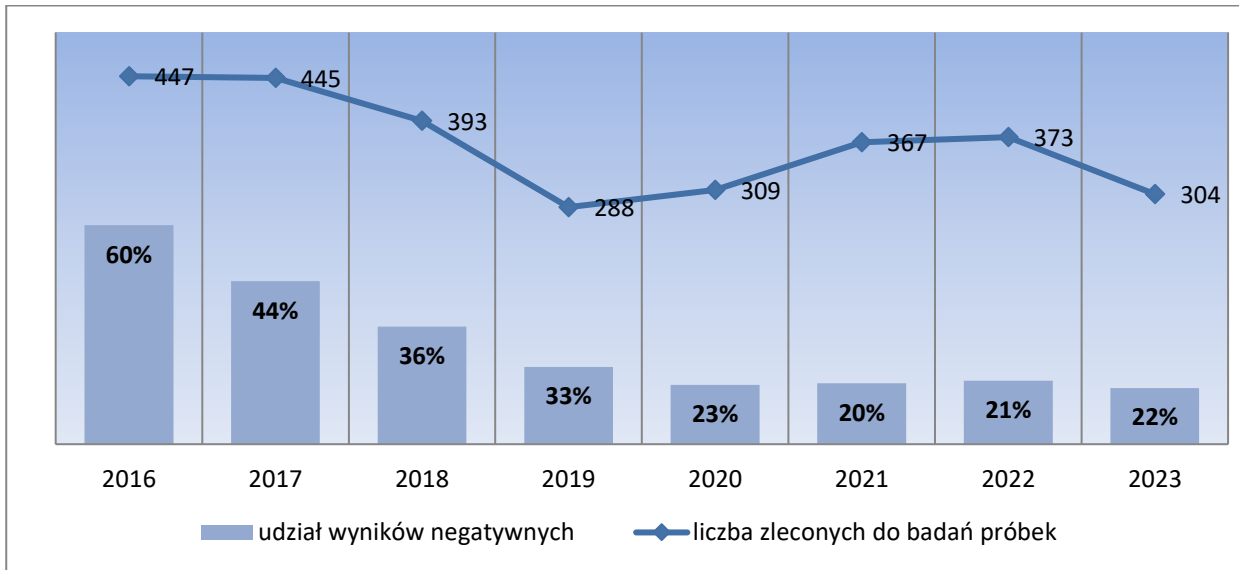
Do obowiązków wojewódzkich inspektorów nadzoru budowlanego, zgodnie z art. 13 ust. 1 pkt 6 ustawy o wyrobach budowlanych, należy m.in. wydawanie dla organów celnych opinii o wyrobach budowlanych. W 2023 roku organy celne skierowały do wojewódzkich inspektorów nadzoru budowlanego 192 wniosków o wydanie opinii w sprawie spełniania przez wyroby wymagań. W następstwie tych wniosków organy nadzoru budowlanego wydały 173 opinie dla organów celnych, w tym 152 negatywne. W 20 przypadkach wnioski dotyczyły wyrobów niebędących wyrobami budowlanymi w rozumieniu ustawy o wyrobach budowlanych.

8. PODSUMOWANIE

1. Zadania kontrolne, ujęte w *Zbiornym planie kontroli wyrobów budowlanych wprowadzonych do obrotu na rok 2023*, dotyczące liczby wyrobów budowlanych, które miały zostać skontrolowane zostały wykonane na założonym poziomie.
2. Kontrole zostały przeprowadzone z zachowaniem założeń w odniesieniu do udziału kontrolowanych wyrobów z obszaru zharmonizowanego. Każda z grup wyrobów wskazanych jako priorytety - objęta została kontrolami.
3. Stwierdzone w toku kontroli nieprawidłowości formalne dotyczyły 30% kontrolowanych wyrobów. W dalszym ciągu, w porównaniu do lat ubiegłych zauważalna jest tendencja spadkowa w tym obszarze – w stosunku do poprzedniego roku o 1 punkt procentowy. Jednakże, pomimo tej tendencji poziom nieprawidłowości formalnych wśród kontrolowanych wyrobów budowlanych wciąż jest wysoki.

4. Liczba próbek wyrobów kierowanych do badań przez organy nadzoru budowlanego w porównaniu do roku poprzedniego zauważalnie spadła, tj. o 18%. Należy jednak mieć na uwadze, że organy nadzoru budowlanego co do zasady zlecają badania próbek wyrobów budowlanych w zakresie posiadanych środków budżetowych, zatem na ogólną liczbę zleceń badań wpływ miały m.in. jednostkowe ceny badań poszczególnych cech.

5. Od roku 2016 utrzymuje się znaczny trend spadkowy w odniesieniu do udziału negatywnych wyników badań. Z 60% w 2016 roku, wskaźnik ten w 2020 roku osiągnął wartość 23% i od tego czasu utrzymuje się niemalże na równym poziomie, ze wzrostem lub spadkiem o 1-3 punkty procentowe. Pokazuje to, że zarówno publikacje wyników badań, jak i nakładanie administracyjnych kar pieniężnych są skutecznym narzędziem nadzoru rynku wyrobów budowlanych.

Opracowano w Biurze Organizacyjnym

Lipiec 2024 rok